

PUT KA PRAVDI

PORTRET SUDIJE: RADMILA DRAGIČEVIĆ – DIČIĆ, SUDIJA POSEBNOG ODELJENJA ZA ORGANIZOVANI KRIMINAL OKRUŽNOG SUDA U BEOGRADU

O HRABROSTI, ENERGIJI I POSTOJANOSTI

Tatjana Tagirov

Zakonito postupanje i fer suđenje moja su najveća zaštita

Sudija Posebnog odeljenja Okružnog suda za organizovani kriminal Radmila Dragičević - Đićić nije nepoznata široj javnosti: spomenimo samo suđenje bivšem direktoru Radio-televizije Srbije Dragoljubu Milanoviću, nedavno suđenje Milanu Zarubici, proces za ubistvo Ivana Stambolića i atentat na Vuka Draškovića u Budvi u kojem je bila članica sudske veće, danas predsedavajuća veće koje sudi donedavnom kolegi, sudiji Vrhovnog suda Srbije Ljubomiru Vučkoviću, optuženom za korupciju...

Virusom prava inficirana je od detinjstva: uža i šira porodica je pravnička, pravo je negovano u kući, kaže, i dodaje da je izbor studiranja prava bio logičan put. Na studijama je zavolela krivicu, a potom je «imala sreću» da bude primljena za pripravnika. «Bilo je to davne 1980. godine, kad sam počela kao pripravnik u Drugom opštinskom sudu, gde sam 1988. godine izabrana za sudiju tog suda», kaže ona i dodaje: «Ako je za ovu priču važno, pre toga sam dobila dvoje divne dece, sina i kćer». U tom sudu ostaje do 1994., kad je izabrana za sudiju krivičara Okružnog suda u Beogradu, odakle je Skupština Srbije – zajedno s još 18 sudija – smjenjuje kao nepodobnu. Takva ostaje do 2001., kad je novi skupštinski saziv ponovo imenuje za sudiju, vraća se u Okružni sud, da bi 2003. godine bila izabrana za sudiju Posebnog odeljenja za borbu protiv organizovanog kriminala.

«Sve vreme svoje profesionalne karijere sam radila krivicu i, naravno, to mi je ušlo u krv... Krivica je jako izazovna, ima svoju širinu, uz krivično pravo primenjuju mnoge druge nauke. Treba mnogo drugih znanja, pa i psihologije, jer biti sudija je traži poseban odnos sa ljudima i odnos prema životu: kad profesionalno uđete u sudnicu izmeni se ugao gledanja. Kad sam već stekla neko iskustvo, izgledalo mi je to kao da sam do tada živila pod nekakvim staklenim zvonom, gde je sve bilo uređeno i dobro. Onda se kroz predmete koji su dolazili u moju sudnicu otvorio jedan drugi svet, u kojem vidite ne samo onaj klasični kriminal, nego se u njima oslikava i preslikava slika celog društva, socijalna, politička, ekonomski slika društva. Osim onih upornih – javnost takve gleda kao «rođene kriminalce» - prestupnika koje susrećete, shvatite da neki ljudi imaju privilegiju rođenja, a neki ne. Neki se rode u dobroj porodici u kojoj im je život predodređen, oni drugi ne, i to jasno vidite kroz predmete i ljudi koji dođu pred vas u ulozi optuženog, da mnogi nisu imali privilegiju «dobre porodice», da je negde u njihovom životu i životu porodice država zakazala, da je njihov put već bio predodređen rođenjem u takvoj okolini i da nisu imali šanse. U tome jeste lepota ovog poziva, jer pored toga što izričemo kazne

koje nekada mogu biti i zastrašujuće, svojim odnosom prema svakom pojedincu, okriviljenom, ipak negde možemo i da pomognemo - bez obzira u koliko malo slučajeva - svojim odnosom prema njemu, njegovom delu, njegovom životu. S druge strane, svaki predmet pored okriviljenog ima i žrtvu i veoma je važna u našem poslu i zaštita žrtve i oštećenog i odnos prema njima. Izazov je u naše vreme, u našoj zemlji biti sudija krivičar, to zahteva i hrabrost, i energiju, i postojanost», kaže sudija Dragičević - Dičić.

Koji period u karijeri Vam je bio najteži?

- Onaj kad sam 1999. godine bila, zajedno sa još 18 svojih kolega, razrešena kao nepodoban sudija. Ta je odluka dve godine nakon toga proglašena nezakonitom i ponovo sam izabrana odlukom nove Narodne skupštine Srbije. Na neki način, bila je čast tada biti razrešen i dobar nauk kako režim može uništavati sudstvo.

Te kombinacije režima Slobodana Miloševića, svi ti pritisici na pravosuđe... Nije to bio ogoljeni pritisak u smislu medijskog eksponiranja predstavnika izvršne vlasti, nego je bila strašna i nepodnošljiva činjenica to što se znalo da u svakom суду ima dvoje-troje sudija koji će da urade sve što im se kaže i što nekom treba. «Važni» predmeti dirigovano su odlazili tim sudijama, pa se dešavalo da pored mene u kabinetu sedi sudija koji će po nekoj direktivi, u nekom zaista političkom i dirigovanom suđenju, nekoga tako ležerno osuditi, a posle toga biti nagrađen, na primer, stanom. To je ona najgora, državna korupcija. Sve se to ogledalo na mene i na moje kolege, i mi smo bili ti koji – samom činjenicom što smo sudije tog suda – na neki način u tome učestvuju, iako sami nikad nismo imali prilike da dokažemo svoju nezavisnost, jer nama takvima, naravno, nikada u to vreme nisu ni davali takve «politički» osetljive predmete.

Tri godine pre nego što su Vas razrešili kao nepodobnu, s kolegama ste osnovali Društvo sudija Srbije?

- U Društvu sudija sam se, poučena iskustvom, svim svojim srcem i strašću borila da se ogoli taj uticaj na sudstvo. Režim je tada, preko Vrhovnog suda Srbije, doneo odluku da se zabrani Društvo sudija, tvrdeći da sudije nemaju pravo da se udružuju. Ta je odluka bila skandalozna, ona je bila protivna svim međunarodnim konvencijama i standardima koji govore o sudijskoj nezavisnosti. Zaista je u tom trenutku kulminirala ta ogoljenost režima, mi smo razrešeni praktično kao neprijatelji naroda i zamereno nam je da se bavimo politikom, što je nastavljeno i sa optužbama protiv Društva sudija. Ja i dan danas mislim da se, ako se sudija bori za nezavisnost pravosuđa i integritet svoje profesije, ne može smatrati da se bavi politikom. Takva je optužba uvek tek izgovor za svaku vlast kad za nekog sudiju kaže da je nepodoban, jer se «bavi politikom».

Niz godina ste sudija, vidite li razliku u težini kriminala s kojim ste se suočavali u svojoj sudnici u poslednjih 15 godina i pre toga, s obzirom na to da neki još i danas osporavaju potrebu «specijalizacije» sudskih veća za takve predmete?

- To što u sudnicama imamo poslednjih 15 godina, kulminiralo je 1997-1998, pa nadalje. Do tada su suđenja bila mirna, a za ona politička suđenja koja sam spomenula, znalo se ko će da ih sudi, tako da se država nije mnogo bavila sudstvom – predmeti za koje je vlast bila zainteresovana dodeljivani su «posebnim» sudijama. Naravno, klasični kriminal je uvek isti i uvek ima svoju specifičnu težinu. O tome se ne priča mnogo, u javnosti su izloženi predmeti koje sudimo mi iz Posebnog odeljenja, ali sve sudije u okružnim sudovima, pogotovo Okružnom суду u Beogradu, sude veliki broj predmeta koji su i pre formiranja Odeljenja za organizovani kriminal imali u sebi sva svojstva organizovanog kriminala. Predmeti koje danas sudimo mi ovde imaju svoju dodatnu težinu, koja se u prvom redu ogleda u zainteresovanosti javnosti, u politizaciji tih predmeta i pritiscima koji na sudije dolaze spolja, u tome je ta težina. Inače, sam kriminal koji je sadržan u našim predmetima je praktično isti kao svaki drugi, osim – naravno – višeg stepena opasnosti za bezbednost svih učesnika u postupku, pa i samih sudija, kao i za to da se radi o organizovanom kriminalu koji – to je jasno – još uvek nije razbijen i mnoga su još lica na slobodi.

Koliko razmišljate o svojoj sigurnosti?

- O tome sudije, koliko ja znam – a polazim i od sebe – i ne razmišljaju mnogo. Jednostavno, kad bi čovek o tome razmišljao, ulazio bi u neku posebnu psihozu, a smatram da nema načina da se bilo koga zaštiti na sasvim adekvatan način. Lično ne razmišljam o tome, smatram da su mi način na koji radim, zakonito postupanje i fer suđenje moja najveća zaštita.

Koji biste svoj slučaj iz dela karijere pre Posebnog odeljenja izdvojili kao posebno težak?

- Najteže mi je bilo suđenje optuženom Dragoljubu Milanoviću za krivično delo izazivanja opšte opasnosti, vezano za bombardovanje zgrade Radio-televizije Srbije i pogibiju radnika te kuće. Prvo, zato što je samo suđenje - i klima u kojoj se ono odvijalo - jedno od prvih koje je izazvalo takvu medijsku pažnju i koje je praćeno zbog specifičnosti samog dela i okolnosti izvršenja, koje je podelilo javnost: pola

javnosti je bilo protiv tog suđenja, napadajući i sud i mene i veće, argumentima «zašto se sudi našem čoveku za nešto što je počinio NATO, treba suditi NATO-u», valjda kao što se sudiло ranije u nekim slučajevima. S druge strane su bile žrtve, porodice ubijenih, ali i sve potencijalne žrtve – radnici RTS-a i sva ona javnost koja je shvatila suštinu: suština je bila u žrtvovanju tih ljudi, u nepotrebnom i bezobzirnom izlaganju tih ljudskih života opasnosti koja je, važno je reći, bila konkretna. Bilo je teško objasniti u toku suđenja s mesta i pozicije sudske, da moje veće i ja ne sudimo NATO-u za bombardovanje nego da sudiemo direktoru RTS-a kao odgovornom licu, koji u konkretnoj situaciji, u kojoj je bio i upozoren i obavezan da izmesti radnike to nije učinio, a imao je razloga da veruje da će zgrada biti bombardovana. I samo suđenje se odvijalo u mučnoj atmosferi, opterećeno strastima i emocijama, svađama između učesnika procesa i naravno, politikom. Dugo je trebalo da suđenje i započne, da se uopšte podigne optužnica. Zaista mislim da treba ceniti upornost porodica oštećenih koje su u to vreme i u onoj situaciji svojom rešenošću da dođu do istine o smrti svojih najbližih doprinele da se optužnica uopšte podigne. Kasnije su i pred međunarodnim sudom pokušavali da i van ove zemlje nađu pravdu i ja sam sama u svojoj presudi osećala potrebu - ne samo sudijsku nego i ljudsku - da upravo zbog tog drugog dela javnosti kažem da jeste zgrada RTS-a bila cilj koji po Ženevskim konvencijama i međunarodnom pravu ne može biti legitimni cilj i da to jeste po mom sudijskom shvatanju povreda Ženevskih konvencija, ali da ovaj sud nije nadležan za to suđenje i da to nije predmet rasprave, već isključivo ovo konkretno delo koje se stavlja na teret Milanoviću.

I nakon presude – koju je Vrhovni sud Srbije potvrdio – stizale su optužbe da ste Vi krivac što je izbjegao odlazak na izdržavanje kazne.

- Svaki sudska ceo život nosi svoj krst presuda koje je doneo, tako što je nositi ovu presudu ceo život. Nakon presude, u vreme akcije „Sablja“, kad se Dragoljub Milanović nije javio na izdržavanje kazne, pokrenuta je prava medijska hajka protiv mene, tvrdnjama da sam ja odgovorna jer mu nisam odredila pritvor, iako on nije ni za vreme suđenja bio u pritvoru. Branio se sa slobode, jer mu je pre podignute optužnice ukinut pritvor, a u raznim novinama je tih dana objavljivano čak i da sam ja lišena slobode zbog saradnje sa Zemunskim klanom. To je stvarno bilo strašno vreme, ali to sam shvatila kao specijalitet ove zemlje, takve stvari idu uz okolnost da sam ja sudska u ovoj zemlji, a ne u nekoj drugoj u kojoj se tako nešto možda ne bi moglo događati.

U javnosti ste bili napadani i nedavno, nakon što ste u predmetu korupcije u pravosuđu ukinuli pritvor protiv bivšeg sudske Vrhovnog suda Srbije Ljubomira Vučkovića.

- Ne mogu da govorim o konkretnom predmetu u kojem upravo sudsam, ali u našim se medijima svako ukidanje pritvora tretira kao oslobađajuća presuda, što naravno nije tačno. U svakom slučaju, pritvor je najteža mera obezbeđenja prisustva nekog lica i ceneći sve međunarodne standarde i Evropsku konvenciju o ljudskim pravima koju smo mi ratifikovali i koju moramo direktno da primenjujemo, svaki sudska je obavezan da vodi računa o tome da li je pritvor neophodan i da u svakom trenutku kada smatra da ta mera više nije neophodna i nije zakonita, da je ukine. Pritvor nije kazna i ukidanje pritvora ne znači da je neko oslobođen krivične odgovornosti. S druge strane, sasvim je nehumano da neko u pritvoru provede ako ne mora toliko dugi vremenski period i da eventualno u pritvoru izdrži svoju kaznu, što se često dešava zbog dužine trajanja samog postupka. U ovom slučaju, sud je procenio da više nije bilo mesta za zadržavanje sudske Vučkovića u pritvoru i donelo odluku kojom ga ukida, što ne znači da će u situaciji u kojoj se ponovo steknu uslovi za ponovno određivanje pritvora po bilo kojem osnovu taj pritvor ponovo biti određen.

Bili ste u sudskom veću koje je izreklo najtežu kaznu moguću po Zakonu, 40 godina zatvora, optuženima za ubistvo Stambolića i atentat na Draškovića u Budvi. Koliko je teško izreći takvu kaznu, lakše nego smrtnu?

- Kazna od 40 godina je praktično zamena za smrtnu kaznu i mislim da su neosnovane sve one nedoumice koje postoje u javnosti da li ona može da se izriče za krivična dela u vreme važenja smrte kazne. To je u suštini zamena kazne po vrsti i 40 godina zatvora jeste zamena za smrtnu. Srećna sam zaista što nisam imala priliku da se suočim sa time da izreknam smrtnu kaznu u svojoj sudske karijeri i uvek sam se zalagala u javnosti, i onoj stručnoj, protiv smrte kazne. Kazna od 40 godina je adekvatna zamena, zato što ljudi koji se bave penologijom smatraju da je čovek nakon 15 ili 20 godina provedenih u zatvoru, na neki način, mrtav čovek i da to jeste adekvatna zamena. Datim nekome 40 godina zatvora jeste teško, to je na neki način i filozofska i etička pitanja s kojim se i ja i svaki sudska suočava, sa pravom jednog čoveka da osudi drugoga na tako dugu vremensku kaznu. Ali, kada se sve uradi i po zakonu i kada je sudska ubedljena da učinjeni zločin zasluguje tu kaznu, ceneći sve druge okolnosti koje utiču na tu kaznu i značaj te kazne na javnost u smislu prevencije i u smislu odnosa prema žrtvama, moj stav je jasan: svaki sudska koji tako radi nema - i ne bi trebalo da ima - problema da izrekne takvu kaznu.

Ljudski

Kako gledate na činjenicu da osuđeni Milanović kaznu izdržava kao poluslobodan čovek?

- Sud nema uticaj na izvršenje kazne. Ljudski smatram da ni jedna osoba, zbog jednakosti svih građana pred zakonom, ne sme da ima neke posebne privilegije, pa ni u zatvoru i to sve potencijalno rađa sumnju da je to možda uticaj nekih struktura na njegovo izdržavanje kazne i na to da li će imati neke pogodnosti. S druge strane, a to je ono što javnost uglavnom ne zna, on je osuđen za krivično delo učinjeno iz nehata, odnosno posledica dela je nehatna i to spada u onu grupu krivičnih dela za koje može da se dobije neke pogodnosti. On i sam svojim ponašanjem u toku izdržavanja kazne, kao i drugi osuđeni, stiče neke privilegije koje su regulisane drugim propisima, Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija i raznim pravilnicima, tako da je sada to vezano sasvim za njegov odnos prema izvršavanju kazne i on privilegije može da zasluži kao svako drugo lice koje izdržava kaznu.

Pratite li izveštavanje medija o slučajevima u kojima sudite?

- Pratim, iz prostog razloga što i inače redovno čitam novine, više njih dnevno i mislim da sudija treba da zna šta se piše i ne može da ne zna, s obzirom na to koliko se o svim našim suđenjima u javnosti govor i u medijima piše. Ne može sudija da se izoluje od sveta izvan svoje sudnice, ali to može samo povećati moju budnost i pažnju da se trudim da budem apsolutno nepristrasna i da sve šta pročitam i čujem ne utiče na mene.

A zloupotrebe i česte laži u medijima, manipulacije činjenicama i objavljivanje dokumenata koji bi trebalo da budu izvan dostupa javnosti, pogoda li Vas to?

- Naravno, u prvom redu zato što se osećam kao čovek, pa potom i kao sudija, apsolutno nezaštićeno u takvom stanju medija i uopšte stanju u društvu, u kojem svako može da napiše o meni ili drugom nekom šta god poželi, bilo koju laž. Na sve to sam spremljala, ali ostaje pitanje da li je korisno reagovati. Čak sam negde zaključila da je bespredmetno, ili možda čak kontraproduktivno reagovati u ovakovom stanju društva. Ovako, svakog čuda za tri dana... Bilo je situacija u kojima sam bila povređena, u kojima sam čitala laži, na primer u suđenju Milanu Zarubici posle donošenja odluke. Advokat koji ga je branio jednom listu je izjavio kako je celo sudska veće pre donošenja odluke bilo na konsultacijama kod specijalnog tužioca, što je stvarno smešno, i lažno, i nedostojno od kolege, jer je taj advokat bivši tužilac grada Beograda. Tada sam se bavila mišlju da eventualno tužim njega ili te novine. Možda zaista grešimo što to ne radimo, jer bi valjda bar novčane kazne koje bi se izricale odgovornim licima i urednicima na neki način preventivno delovale. Ali, radeći ovaj posao mi nemamo ni vremena da se time bavimo, a ni sudovi i tužilaštva nisu efikasni u zaštiti sudija i poučeni tim iskustvom mi u većini takvih slučajeva ne reagujemo. Osim toga, procena nas sudija koji radimo ovaj posao jeste da ima mesta sumnji da su neki članici dirigovani iz nekih kriminalnih struktura ili struktura bliskih njima.

Da ne ostane samo na medijima, nisu retki ni napadi izvršne vlasti na sudstvo i komentari suđenja koja su u toku ministara i državnih zvaničnika...

- Kad to rade javne ličnosti ili predstavnici izvršne vlasti ili ministri – jer se i oni oglašavaju i komentarišu – to ruši pre svega integritet suda i integritet samog postupka, ruši utisak o nezavisnosti sudstva, jer svaki prosečan građanin može da pomisli da se utiče na sud i da će sada tamo neka izjava nekog predstavnika izvršne vlasti zaplašiti nekog sudiju ili ga na bilo koji način navesti da postupi ili ne na neki način... Taj utisak koji se stvara je jako opasan za pravnu kulturu kojoj težimo i za koju se zalažemo proteklih godina - i kroz Društvo sudija - da svi mi moramo dati doprinos razvitku pravne kulture i da edukujemo svojim istupima i svojim radom i načinom na koji komentarišemo nešto da edukativno delujemo na građanstvo. S druge strane, takvi istupi izvršne vlasti su posebno opasni za državu, zato što oni mogu biti predmet razmatranja pred Evropskim sudom u Strazburu. Svi ti istupi se smatraju uticajem na sud, smatraju se kršenjem nezavisnosti sudstva i već imamo slučajeve italijanskih i austrijskih sudova povodom tužbi građana tih zemalja u kojima je Evropski sud za ljudska prava doneo presude da je bilo uticaja i da je prekršena pretpostavka garantovanja nezavisnosti sudstva predviđena članom 6 Evropske konvencije koja govori o pravu na pravično suđenje, zato što su političari i ministri – predstavnici izvršne vlasti – davali izjave u toku suđenja, koje su kod prosečnog građanina stvorile utisak da je ugrožena nezavisnost sudstva. Volim da spomenem jednu interesantnu odluku tog suda: u Litvaniji je suđeno jednom njihovom velikom biznismenu i bivšem predstavniku izvršne vlasti za neki finansijski kriminal, a u toku suđenja – a optuženi je bio u pritvoru – pokazalo se da je on težak srčani bolesnik i sud mu je ukinuo pritvor i odredio mu blažu meru kućnog pritvora. Odmah nakon te odluke krenule su izjave predstavnika vlasti, njihovog ministra pravde o tome da je sud doneo nezakonitu odluku o ukidanju pritvora. Sudije u tom predmetu su tražile svoje izuzeće, obrazloživši da ne mogu da sude pod takvim pritiskom i da je njihova nezavisnost dovedena u pitanje. Predmet je posle, po drugim osnovama, bio pred Evropskim sudom za ljudska prava i on je našao da je u tom slučaju došlo do povrede pre svega u odnosu na pretpostavku nevinosti svakog lica kojem se sudi i na kršenje pretpostavke nezavisnosti suda.

Koliko u gradnji pravne kulture ima važnost edukacija sudija, kojom se četiri godine i sami bavite? Doskora ste bili predsednica Skupštine Društva sudija Srbije, a danas Upravnog odbora Pravosudnog centra za edukaciju sudija, te ste i jedna od deset nacionalnih trenera za edukaciju sudija iz oblasti pojedinih prava garantovanih Evropskom konvencijom o ljudskim pravima.

- Taj Centar, nastao entuzijazmom i radom nekolicine sudija, osnovali su Društvo sudija i Ministarstvo pravde. Sudije su svesne da je važno da se stalno usavršavaju, a danas se došlo do toga da se na tome i institucionalno radi kod nas, kao što je to slučaj i u drugim evropskim zemljama. U Francuskoj, na primer, takav centar postoji već 50 godina, tamo sudije svake godine idu pet dana na «osveženje znanja». To je neophodno i kod nas, pre svega zato što smo mi potpisali mnogo međunarodnih konvencija. Evropska konvencija o ljudskim pravima zadire u samo suđenje, u prava ljudi u toku suđenja, pritvora, lišenje slobode i sudije to moraju da znaju. U saradnji sa Savetom Evrope edukovano je desetak sudija, nacionalnih trenera, koji su već do sada obišli jedan «krug» i sve sudije u Srbiji su do sada već prošle tu osnovnu edukaciju vezanu za tu Konvenciju. Radeći kao trener, videla sam da su sudije zaista zainteresovani za to i sada se treba ići dalje, na analizu presuda suda u Strazburu, koje su zaista jako kvalitetne i daju neke smernice. Ima toliko sličnih, gotovo istih slučajeva zemalja iz okruženja i Evrope koje mi možemo direktno da primenimo i mnogo toga da naučimo. Zatim, kriminal se razvija – sam organizovani kriminal, trgovina ljudima, drogom, pranje novca, ekonomski i kompjuterski kriminal itd. – sve to zahteva neka nova znanja, dodatnu edukaciju i sudije moraju da uče. Konkretno, u nekim predmetima morate da odredite veštačenja: u predmetu Zarubici sam ja morala da naučim kako se proizvodi amfetamin, da bih znala šta je suština, koja pitanja veštaku da postavljam, jer sudija ne sme da dozvoli da veštak vodi suđenje i određuje predmet, to je vrlo opasno u nekim predmetima. Osim toga, međunarodno pravo i konvencije imaju prioritet nad domaćim zakonodavstvom, što znači da sudija mora znati međunarodno pravo, a mnoge su konvencije vezane i za direktnu pomoć i direktnu saradnju državnih organa, sudova i istražnih organa i to znanje može mnogo da pomogne i sudovima i državnim organima koji se bave otkrivanjem raznih vrsta kriminala.

Kako se branite od evidentnih pritisaka izvršne vlasti na sudstvo i posebno na Odeljenje za organizovani kriminal?

- Branimo se presudama koje donosimo, izazov mi je da pod svim tim pritiscima radim po zakonu, nezavisno i nepristrasno. Pritisici mi samo pojačavaju želju da tako radim. Negde se to ipak vidi i prepoznaje i svaki sudija kroz svoje odluke i presude i ponašanje stiče ugled i integritet i među građanstvom, i među advokatima, i kod izvršne vlasti.

Spomenuli ste slučaj sudije Gordane Mihajlović, koju poslanici u parlamentu – uprkos zavidnom profesionalizmu – nisu izabrali za predsednicu Drugog opštinskog suda, a da nismo čuli argumente za odbijanje njenog reizbora.

- Koleginicu Mihajlović znam dugo i ona je jedna od sudija koja je razrešena kad i ja i bila je i osnivač Društva sudija, zalagala se za iste ciljeve kao i ja i druge kolege i doživela je to što je doživela u Skupštini. Mi smo apsolutno nezaštićeni, jer u Skupštini svako može da ustane i – da li iz svojih nekih ličnih interesa, zato što ima nešto lično protiv određenog sudije ili zato što je u nekom sudu izgubio neku parnicu za koju je bio lično zainteresovan, ili zbog političkih ubeđenja – može svašta da kaže, čak i – kao što je to najčešće – laži. Sudije potencijalne kandidate treba zaštititi od toga i čini mi se dobar predlog u Strategiji pravosuđa da sudije bira Visoki sudsinski savet – o čijem sastavu takođe valja voditi računa – a da potom sudije pred parlamentom samo polažu zakletvu. Takav sistem već funkcioniše u Sloveniji, gde članove saveta, sudije koji nisu njegovi stalni članovi po funkciji, biraju sudije između sebe. Takav sistem sprečava ovakve događaje, a osim toga kriterijumi za izbor sudija moraju da budu precizni, jasno određeni i biografiju kandidata za sudiju, osim jasne i detaljne profesionalne, mora da prati i ocena o njegovoj ličnosti i integritetu.

S obzirom na rečeno, kako gledate na lustraciju u sudstvu?

- Sa lustracijom u sudstvu smo zakasnili, prošlo je vreme za to. Jedino što je sada ostalo, ozbiljni su mehanizmi unutar samog sudstva, u okviru izbora sudija, napredovanja i razrešenja i disciplinske odgovornosti. Pitanje je i kako bi se lustracija sprovela i ko bi je sprovodio u ovoj političkoj situaciji i sukobu političkih, kakvim interesima bi se rukovodio. Problem lustracije nije rešen u kompletном društvu, pa je pitanje zašto bi se lustracija sprovela samo u sudstvu. Moje je mišljenje da treba obezbediti da najbolji ostanu u profesiji, da najbolji – mislim na mlade koji tek treba da postanu elita – dođu i da se one sjajne sudije koje su otiske eventualno vrate. Na sve to ne možemo računati ako buduća elita treba da dođe na pripravničku i stručno-saradničku platu od 16 hiljada dinara – time se ne može zadržati najbolji kadar, niti ga dovesti. S druge strane, plate sudija su nedostojno male, sudija u Srbiji sa svojom današnjom platom ne može normalno da izdržava svoju porodicu i on po međunarodnim standardima ne može da ostvari svoju nezavisnost i nepristrasnost. Naravno da visina plate nema nikakve veze sa korupcijom i naravno da ne sme da se podrazumeva to da je neko zbog male plate

podoban za korupciju. Međutim, uvredljivo je kad pred sudiju dođe kriminalac sa svom tom raskoši svoga života i da on zna kolika je plata sudije, da on može i da pomisli da može da ga podmiti. To je uvredljivo. Postoje deklaracije Saveta Evrope i UN-a i Evropske unije koje upravo govore o tome da sudija mora da bude plaćen za svoj posao, da njegova plata mora da bude takva da mu garantuje pristojan život, jer on ništa drugo osim svog posla ne može da radi.

„Slučaj Zarubica“ i državni budžet

U poslednje vreme, kad je reč o organizovanom kriminalu, bavite se i problemom oduzimanja imovinske koristi – u sudnici konkretno u slučaju Milana Zarubice - za šta, u zakonskom smislu, još nemamo kvalitetno rešenje.

- Kad je o organizovanom kriminalu reč, ali i svakom onom koji nosi imovinsku korist za sobom koja može biti vrlo velika i stečena u dugom nizu godina, a ne samo u konkretnom krivičnom delu, jako je važno oduzimati tu imovinsku korist. Kriminalci su već činjenjem takvog krivičnog dela negde pristali i na eventualnu kaznu, ali im vrlo teško pada da im se oduzme i imovina koju su stekli, koja njima i njihovoj porodici daje privilegije da žive na određeni način, na koji to ne može većina građana, očigledno neadekvatan način njihovom životu i kriminalnoj istoriji. Naš zakon je tu jako neefikasan i nema efikasne instrumente koji daju mogućnost суду да у toku jednog suđenja, kada presudi i osudi nekog за krivično delo u isto vreme i oduzme znatnu imovinsku korist koju je on stekao. Na primer, u Engleskoj ili Belgiji postoje agencije koje se bave oduzimanjem imovinske koristi i koje su negde između ministarstva pravde i ministarstva finansijskih poslova. To oduzimanje imovinske koristi kod njih nije uvek vezano samo za krivično delo za koje se sudi, jer ako mi sudimo kriminalcu koji isključivo živi od kriminala, ako on i njegova supruga ne rade, a njegov život očigledno je raskošan i bogat, onda je logično – a to ovisi i od stava građana prema državi – da se svaki građanin pita kako je taj i dalje bogat., a mi nemamo mehanizme kojima možemo na to uticati, jer smo mi vezani za dobit od konkretnog krivičnog dela za koje sudimo. U Engleskoj je to vrlo jednostavno: ispita se da li je neko plaćao porez, od čega je živeo on i njegova porodica, kako su stekli nekretnine i pokretne stvari. Država upravo da bi pokazala svoju efikasnost i ozbiljnost mora i time da se bavi na jedan drugačiji i ozbiljan način, jer kazna vrlo često njima nije dovoljna.

Kako to izgleda u našoj praksi?

- Komplikovani su mehanizmi i sudije vrlo često izbegavaju da se bave tim pitanjem, jer to odgovarači suđenje: s jedne strane, mi moramo efikasno da sudimo i da zbog pritvora suđenje što kraće traje, a s druge strane to utvrđivanje imovinske koristi nije jednostavno. Naša trenutna zakonska rešenja su neefikasna. U slučaju Milana Zarubice, presudom smo utvrdili da je on za tri godine stekao imovinsku korist proizvodeći amfetamin u iznosu od deset miliona dolara i obavezali ga da to platí na ime imovinske koristi. Takođe je značajno što je sudsko veće uspelo, koristeći međunarodnu saradnju i mogućnost zamrzavanja sredstava u inostranstvu, da u toku postupka zamrzne iznos od 2,5 miliona švajcarskih franaka u švajcarskoj banci i sada je u toku postupak, s obzirom da je pravosnažnom presudom taj novac oduzet, međunarodne saradnje da se taj novac ulije u budžet Republike Srbije. Takođe, od svih optuženih zajedno u tom postupku oduzeto je oko 500 hiljada evra i to će ući u budžet države. To nisu mala sredstva i to je dobar primer koliko to može biti značajno.